

Nr 26.

Av herr **Thorsson**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående indragning av förste kontrollörsbefattningarna vid råsockerfabrikerna m. m.

Uti en inom andra kammaren vid 1912 års riksdag väckt motion nr 152 hemställde herr Waldén och undertecknad »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och i vad mån en inskränkning av de vid sockerbeskattningen anställda första kontrollörernas antal må kunna ske i syfte att minska omkostnaderna för kontrollen vid nämnda beskattning, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda». Bevillningsutskottet, som behandlade motionen, inhämtade yttrande i ärendet från kontrollstyrelsen. Uti sitt avgivna yttrande avstyrkte kontrollstyrelsen framställningen närmast med den motiveringen, att de ifrågavarande besparingarna enligt styrelsens uppfattning icke stode att vinna på sätt vi motionärer föreslagit. På utskottets hemställan avslog riksdagen motionen. Emellertid synes mig frågan ännu en gång böra komma under riksdagens prövning, vadan jag i samband med en framställning om ändrade villkor för sockerkontrollörerna dristar mig att ånyo framföra ärendet till riksdagens omprövning.

Ett av de mest vägande motiven emot den då väckta motionen uti detta ämne var, att kontrollörerna icke intaga den självständiga ställning, att kontrollen vid råsockerfabrikerna kunde anförtros åt dessa tjänstemän, såvida de icke dagligen och stundligen övervakades av förste kontrollörerna.

Kontrollstyrelsen, som särskilt anförde detta argument, synes mig därigenom ha skattat väl mycket åt den uppfattningen, att en persons pålitlighet skall mätas efter graden och avlöningen och icke efter karak-

tären hos den som utövar befattningen, en tankegång som egentligen är ett slag i ansiktet på alla befattningshavare i lägre tjänsteställning.

Giv dessa kontrollörer en fastare anställning och det skall säkerligen lyckas framskapa den nödiga självständighet, som erfordras för en pålitlig kontroll.

Vad som synes mig vara avgörande för bedömandet av indragningen av första kontrollörerna vid råsockerfabrikerna är frågan, huruvida kontrollarbetet vid en råsockerfabrik är av så krävande art, att icke en person med vanlig kontrollörsutbildning kan utföra detsamma. Skulle så verkligen vara förhållandet, bortfaller ju därigenom möjligheten för den tänkta ändringen.

Emellertid synes den saken böra närmare utredas. Före den nu tillämpade beskattningsmetoden, då hela sockerskatten uttogs direkt vid råsockerfabrikerna, skötte ju, som bekant, kontrollörerna på egen hand journalerna m. m. och överkontrollören inspekterade dessa en gång i månaden. Nu när den egentliga beskattningen kontrolleras vid raffinaderierna har kontrollarbetet även vid en råsockerfabrik ansetts så krävande, att det ej kan nöjaktigt utföras utan dagligt övervakande av en förste kontrollör.

Det har meddelats mig, att flera första kontrollörer som anställts vid råsockerfabrikerna rekryterats från kontrollörkåren och att dessa i allmänhet icke ägt större kompetens än vad som i regeln kräves av kontrollörerna; de ha erhållit sina upphöjda befattningar genom dispens. Detta sakförhållande synes mig giva stöd för mitt antagande, att kontrollen vid råsockerfabrikerna kan ordnas på ett vida billigare sätt än det nu tillämpade utan att kontrollsäkerheten därigenom äventyras.

Vid varje råsockerfabrik finnes redan nu anställd en *tillsyningsman*, som i regeln är kontrollör; denna sköter journalen och undertecknar förpassningshandlingarna under årets nio månader. Jag kan icke förstå varför icke samma person skulle kunna utföra denna gärning även under kampanjen. Uttogs till detta uppdrag den mest erfarna kontrollören, skulle han tvefelsutan kunna tjänstgöra såsom förman för övriga kontrollörer, samtidigt som han fullgjorde sitt uppdrag såsom kontrollör. Kostnaden härför skulle kunna inskränka sig till att denna kontrollör under kampanjen erhöle exempelvis en krona mera i dagsarvode än de övriga kontrollörerna. Genom denna anordning kunde det arvode av 12 kronor om dagen som nu utgår till första kontrollören besparas statsverket.

Mot tanken att raffinaderiernas förste kontrollörer skulle med sin tjänst kunna förena ett visst övervakande av råsockerkontrollen vid andra fabriker anförde kontrollstyrelsen 1912 såsom ett bärande skäl, att kommunika-

tionsförhållandena inom Skåne omöjliggjorde densamma; icke i något fall kunde sammanslagningen ske, försäkrade styrelsen. Dåvarande bevillningsutskott lät »sakligt» utreda, särskilt kommunikationsspörsmålet, och konstaterade, att det skulle kunna ske vid Staffanstorp—Svedala, Hököpinge och Trälleborg. Det ligger bra nära till hands att till utskottets då anförda exempel lägga Skifvarp och Köpingsbro råsockerfabriker med anslutning till Ystads raffinaderier. För övrigt förefaller det var och en, som något närmare känner avstånden i Skåne och den tillgång på järnvägskommunikationer, som där finnes, att kommunikationshindren lättare i detta fall äro överkomliga än de rent obotfärdiga hindren, som då restes i vägen för ordnandet av råsockerkontrollen på antytt sätt.

Även om en inspektionsresa skulle föranleda, att raffinaderiets första kontrollör för en dag skulle vara borta från raffinaderiet, bör väl den saken utan olägenhet kunna ordnas utan åsidosättande av kontrollsäkerheten. Jag har sökt göra mig underrättad om huru det i verkligheten gestaltar sig och därvid erfarit, att förste kontrollören kunnat vara borta från sin tjänst både en och två dagar utan att någon annan ställföreträdare varit inkallad för honom. Vid sådana tillfällen har kontrollören i huvudvakten skött förste kontrollörens åligganden. Kan denna anordning träffas då förste kontrollör av sjukdom eller annan anledning utebliver från sin tjänst, bör det kunna ske även om bemälde tjänsteman fullgör ett tjänsteuppdrag å annan ort. Denna sak kan så mycket lättare ordnas, om de äldre och mera meriterade kontrollörerna medgäves en något fastare anställning.

Hela kontrollväsendet har ju ursprungligen ansetts vara förbehållet åt militärer i tjänst eller före detta sådana, och kan i viss mån ge en antydning om verkningen av den mycket omtalade civilanställningen. En titt på anställningslistorna giver vid handen, att ännu äro fördettingarna i majoritet. Emellertid har omläggningen av sockerkontrollen i högst väsentlig grad förändrat förhållandena, särskilt inom denna gren av kontrollen. Av omständigheternas makt ha allt flera och flera vunnit anställning, vilkas hela utkomst för sig och familjen vilar uteslutande på deras kontrollverksamhet.

Det är uppenbart, att särskilt denna grupp av kontrollörerna mera kännbart beröres av eventuella rubbningar i arbetets dagliga utförande, än de av deras kamrater som genom pensioner eller andra inkomster kunna täcka den genom tvångsledighet uteblivna inkomsten.

Vid inträffad arbetsminskning har kontrollledningen under senare tid fördelat det tillgängliga arbetet mellan samtliga kontrollörer. Denna åtgärd,

som jag förmodar tillkommit uti bästa avsikt, kan dock leda till synnerligen obehagliga konsekvenser just för dem, som icke äga någon annan inkomst än den deras kontrollverksamhet giver dem.

Föranledes arbetslösheten därav, att vid råsockerfabrik anställd förste kontrollör efter kampanjens slut skall beredas sysselsättning vid raffinaderi såsom kontrollör på de förutvarande kontrollörernas bekostnad, då måste jag säga, att det föreligger grundad anledning till misstämning över den sålunda påtvungna arbetsledigheten, och talande skäl föreligga för vidtagande av åtgärder, varigenom tryggare anställningsvillkor kunna givas de till tjänsteåren äldsta kontrollörerna, vilka med gott vitsord fullgjort dem åliggande tjänst.

Riktigast synes det mig, om ett visst antal kontrollörer uppfördes på stat; emellertid har ett sådant yrkande näppeligen utsikt att nu vinna riksdagens bifall. Jag inskränker mig därför till en framställning om huruvida det icke skulle kunna ordnas så, att de äldre kontrollörerna kunde i så måtto beredas en fastare anställning, att de vid inträffande indragningar ägde företrädesrätt till arbetsanställning.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes,

A. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla det Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och i vad mån första kontrollörsbefattningarna vid råsockerfabrikerna kunna indragas, samt

B. undersöka, huruvida icke vid varje sockeraffinaderi ett visst antal kontrollörer kunde beredas en fastare anställning, varigenom särskilt de, som under en följd av år med gott vitsord utfört sin tjänst och som sakna annan inkomst än den de åtnjuta av sin kontrollverksamhet, vid inträffad indragning av kontrollpersonal måtte äga företräde till arbete.

Stockholm den 20 januari 1917.

F. V. Thorsson.